

Datum 2025-06-04

Ert referensnummer: Fi2025/00457

Vår referens: Johannes Nathell

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar för betänkandet *SOU 2025:12 AI-kommissionens Färdplan för Sverige (Fi2025/00457)*

Sammanfattning

Almega önskar inkomma med remissvar på SOU (2025:12) AI-kommissionens Färdplan för Sverige (Fi2025/00457).

AI-kommissionen har levererat en gedigen översikt och en rad välgrundade förslag gällande hur samhället kan dra nytta av AI-utvecklingen. Almega ställer sig positiv till flera av kommissionens förslag, i synnerhet de som rör kompetensförsörjning och utbildning.

Vi har i vårt remissvar valt att fokusera på AI-kommissionens förslag på kompetens, utbildning och datadelning samt ett antal aspekter av det offentligas roll inom innovation. Beträffande andra delar av utredningen hänvisar vi till, och stödjer, Svenskt Näringslivs remissyttrande.

1. Inledning

Almega är Sveriges största arbetsgivar- och branschorganisation för tjänsteföretag. Idag representerar vi cirka 10 000 företag i ett 60-tal branscher som sysselsätter nästan 500 000 medarbetare. Almega är den största förbundsgruppen inom Svenskt Näringsliv och består av nio medlemsförbund: Innovationsföretagen, Kompetensföretagen, Medieföretagen, Säkerhetsföretagen, Almega Tjänsteförbunden, Almega Tjänsteföretagen, Tågföretagen, Almega Utbildning och Vårdföretagarna.

Den samlade tjänstesektorn, både den privata och offentliga, är den dominerande delen av svensk ekonomi. Huvuddelen av produktionen och jobben i tjänstesektorn finns i den privata tjänstesektorn som 2023 stod för 52 procent av BNP och 48 procent av sysselsättningen.¹

Den privata tjänstesektorn har varit den snabbast växande delen av svensk ekonomi de senaste 25 åren. Sedan år 2000 har den privata tjänstesektorns andel av BNP ökat med fyra procentenheter och andelen av sysselsättningen ökat med sex procentenheter. Mer än 800 000 nya jobb har skapats i den privata tjänstesektorn under samma tidsperiod.²

Den huvudsakliga förklaringen till den privata tjänstesektorns expansion har varit en kraftig tillväxt av olika företagstjänster. Företagstjänsterna domineras av kunskapsintensiva företag som tillför innovationer och förbättrade tjänster i olika verksamheter och har bidragit mycket till ökningen av näringslivets konkurrenskraft.

1.1 AI och tjänstesektorn

Den snabba AI-utvecklingen kommer förändra kompetensbehov, arbetssätt och yrkesroller på svensk arbetsmarknad. Almega instämmer därmed i AI-kommissionens bedömning att arbetsmarknaden står inför betydande omställningar. Uppskattningsvis är nästan två tredjedelar av jobben i Sverige medelhögt eller högt exponerade mot AI.³ De branscher som är högst exponerade mot AI återfinns inom den privata tjänstesektorn. Den största andelen högt exponerade yrken finns inom finans och försäkring följt av information och kommunikation, där IT-sektorn, samt företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.⁴ Konsekvenserna av AI för arbetsmarknaden är viktig att ha med i det kommande arbetet med rapporten.

¹ SCB, Nationalräkenskaper.

² Almega, (2025) Generativ AI i tjänstesektorn – Vad händer med jobben?

³ Almega (2025) Jobb som ersätts av AI och jobb som kompletteras.

⁴ Ibid.

Att vara högt exponerad mot AI kan dock få olika konsekvenser för olika yrken. Forskningen pekar mot att huvuddelen av dem kommer att kompletteras av AI – inte ersättas. Det är bara en liten minoritet av alla yrken där människan kan ersättas av AI och där jobb kan försvinna, i en nära framtid. Det handlar om yrken som består av många rutinartade likartade uppgifter och där mycket av jobbet utförs enskilt och inte kräver kontakt med andra människor. Men för en majoritet av alla yrken kan AI-verktyg snarare komplettera människan och förändra hur yrket utförs. Högt exponerade yrken som innehåller centrala uppgifter som enbart människor kan utföra löper mindre risk tas över av AI. I dessa yrken kan AI bli ett komplement som gör det möjligt för människan att utföra arbetet snabbare och bättre än tidigare medan människan behåller kontrollen. Men det förutsätter förmåga att tillämpa tekniken i sitt arbete, vilket understryker vikten av att förse människor med detta redan under utbildningen samt genom ökade möjligheter till kompetensutveckling för yrkesverksamma.

2. Övergripande kommentarer på AI-kommissionens rapport

AI kommissionen har levererat gedigna analyser och relevanta förslag på hur allmänheten och offentlig sektor kan dra nytta av AI-utvecklingen. Som de skriver i inledningen *"[g]enom att satsa proaktivt och involvera alla grupper i samhället kan vi dra stor nytta av en ökad AI-användning..."*.⁵

Vi delar AI-kommissionens syn på att det offentliga har en viktig roll i att säkerställa att grundläggande förutsättningar finns på plats. Till exempel inkluderar det grundläggande infrastruktur, tydliga regelverk och rättslig rådgivning, för att säkerställa en jämlik spelplan där företag kan konkurrera på lika villkor. Att offentlig sektor hänger med och kan ge tydlig och enhetlig rådgivning, samt arbetar med och inte mot näringslivet är helt avgörande. Det offentliga ska inte stå i vägen när företag går före och anammar ny produktivitetshöjande teknik. Till

⁵ AI-kommissionens Färdplan för Sverige (2024) s.7.

exempel behöver offentliga ramverk och system, till exempel avseende upphandling, beakta utvecklingen och inte försvåra för företag som bejakar nya innovativa lösningar.

Det är i näringslivet som innovationen och utvecklingen av AI-modeller och AI-system kommer att ske. Att AI-kommissionens rapport har ett stort fokus på den nationella politikens och offentliga sektorns roll är förståeligt då det är här som behovet av åtgärder är som högst. Men det är olyckligt att perspektivet kring näringslivets roll i AI-omställningen har hamnat i skymundan. Som AI-kommissionen själva konstaterar i inledningen så kan de inte formulera *"någon stor plan om hur" en ny teknik ska användas*.⁶ Dock präglas vissa av förslagen i rapporten av ett top-down perspektiv och en övertro till den centrala politiken att planera och själva gå in och stötta utvecklingen. Till exempel nämns stöd till livskraftiga AI-startups och en "nationella samordnare" för framtagande av stora språkmodeller.

Innovation sker bäst när individer och företag får verka på så fria marknader som möjligt utan onödigt betungande regleringar. Här ska staten och politiken ha en begränsad roll och främst fokusera på goda förutsättningar för innovation, snarare än att försöka styra innovation genom aktiv näringspolitik. För det finns en överhängande risk att riktade politiska satsningar och företagsstöd till specifika sektorer och tekniker blir helt verkningslösa och dyra för skattebetalarna. I värsta fall kan det till och med kan hämma AI-utvecklingen och tillväxten genom till exempel försämrade och snedvriden konkurrens.

Slutligen konstaterar Almega att Sverige har bra förutsättningar att dra nytta av möjligheterna med AI och har en god tradition att bejaka ny teknik i arbetslivet och dra full nytta av de möjligheter den erbjuder. Almega välkomnar införandet av ny teknik som gör befintliga jobb mer produktiva och vill att arbetskraften rör sig mot företag och arbetsuppgifter som är mer produktiva.

⁶ AI-kommissionens Färdplan för Sverige (2024) s.4.

3. Synpunkter på enskilda förslag

Almega kommenterar i nedanstående avsnitt på några förslag som härrör till kapitlen om kompetens, omställning, regulatoriska sandlådor och data.

3.1 Kompetensförsörjning och omställning

För att få ut maximalt av AI krävs omfattande investeringar i medarbetarnas kompetens. Det här påpekar också mycket riktigt AI-kommissionen och föreslår bland annat ökade medel till folkbildningsinsatser till folkhögskolor och folkbibliotek. Men det räcker inte. Satsningarna är dels för små för att möta behovet, dels är de för spretiga och utspridda över hela befolkningen. Det behövs större satsningar, riktade mot de som arbetar och de som är på väg in i arbetslivet.

Almega har därför föreslagit ett kompetensavdrag för att göra det mer lönsamt för företag att investera i sina medarbetares kompetensutveckling och för att möta AI-omställningen. Det innebär en rätt till skattereduktion för företag som köper in externa utbildningar för att kompetensutveckla sin personal. Skattereduktionen bör vara 50 procent av utbildningskostnaden och ersätta via skattekontot. Därtill föreslår vi en utökad rätt till skatteavdrag för utbildningskostnader. Avdrag medges idag endast om utbildningen är till nytta för individen. Är detta inte uppfyllt förmånsbeskattas den anställde. Almega anser om att en utbildning bekostas av den arbetsgivaren ska den antas vara till nytta för tjänsten och vara både avdragsgill och befriad från förmånsskatt.

Enskilda personers möjligheter att hålla sig kvar i yrket avgörs av om de kan använda AI effektivt i sitt arbete. Det kommer i många fall kräva en betydande kompetenshöjning hos de yrkesgrupper som berörs mest och här kan ett kompetensavdrag vara ett viktigt verktyg.

Sverige behöver ställa om utbildningssystemet till ett ökat inslag av livslångt lärande och premiera kortare utbildningar som har tydlig

koppling till den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden. Detta kommer bli allt viktigare när arbetskraften behöver uppdatera sina färdigheter i takt med teknologins utveckling.

I den minoritet av yrken som riskerar att trängas undan av AI-teknik krävs i stället insatser för omställning av de personer som berörs. Här har arbetsmarknadens parter ett viktigt ansvar i att rikta de omställningsinsatser som redan finns mer medvetet mot personer i dessa yrken. Det kan handla om att erbjuda vidareutbildning till ett näraliggande yrke inom samma bransch eller en utbildning till ett helt nytt yrke.

Vidare delar vi AI-kommissionens ambition att inkludera mer AI i den högre utbildningen och välkomnar satsningen till lärosätena för att lärarna ska få möjlighet till kompetensutveckling inom AI och att innehållet i utbildningarna framtidsäkras. Almega vill däremot gå steget längre och vill att AI-kunskaper blir obligatoriska i de utbildningar på universitet, högskolor och yrkeshögskolor som leder till yrken med stort AI-inslag.

AI-kommissionen uppmanar även regeringen att bjuda in arbetsmarknadens parter till en dialog om hur de utmaningar som AI skapar på arbetsmarknaden ska lösas. Detta är en dialog som Almega gärna deltar i. Genom vår svenska modell har vi en historia av lyckade teknikskiften, bland annat tack vare att arbetsmarknadens parter kunnat bidra till omställning för de som påverkas.

3.2 Skattesystemets roll i den digitala ekonomin

Vi ser också att framstegen inom AI sänker trösklarna för arbetsgivare att automatisera arbetsuppgifter som idag utförs inom många vanliga tjänstemannayrken. Dock skapar det svenska skattesystemet med väldigt höga skatter på arbete låga incitament för företag att investera i kompetensutveckling och att satsa på sin personal. Detta gäller i synnerhet företag inom tjänstesektorn som i regel är personalintensiva och där arbetskraftskostnaden är den största kostnadsposten, och

nästan dubbelt så hög som i industrin. Sverige är en kunskapsintensiv tjänsteekonomi, åtta av tio arbetar inom tjänstesektorn i Sverige.⁷ Därför vore det mycket rimligt att sänka kostnader för arbetskraft i Sverige. Det kan stimulera företagen att välja den mix av automatiseringsteknik och arbetskraft som vore optimal på sikt. Förslagsvis bör detta ske genom sänkta arbetsgivaravgifter via en sänkning av den allmänna löneavgiften.

3.3 Regulatoriska sandlådor

Vi är liksom AI-kommissionen positiva till så kallade regulatoriska sandlådor. Almega menar att näringslivets organisationer bör tas med i konsultationer kring hur regulatoriska sandlådor bäst utformas. Det rör till exempel frågor om hur man väljer vilka projekt som ska omfattas av dessa undantag, vilka aktörer som bör tillåtas att genomföra projekten, hur myndigheter kan undvika att olika marknadsaktörer diskrimineras, hur man undviker orimliga konkurrenssituationer mellan olika sandlådor och hur man säkerställer att sandlådor är kompatibla med internationella regelverk för att underlätta globala marknadstillträden.

Samtidigt som Almega är positiva till regulatoriska sandlådor vill vi understryka att det främst är genom förutsägbara spelregler och goda marknadsförutsättningar för innovation som AI-omställningen i Europa kommer att bli verklighet. Tjänsteföretagens främsta prioritet är regelverk som främjar konkurrens, teknikutveckling och entreprenörskap.

3.4 Data

Vidare är tillgång till stora mängder data samt interoperabilitet helt avgörande för AI-användning. AI-kommissionens förslag om en obligatorisk datakonsekvensutredning i samband med översyn, lagändring eller föreskrifter samt allmänna råd är mycket välkommet och behövligt. Både tillgång till data och dess interoperabilitet måste

⁷ Almega (2025), [Tjänstesektorn är Sveriges framtid](#).

säkerställas eftersom det är avgörande för AI-utveckling och användning.

Att regeringen nyligen gått ut med att avgiftsbefria SCB:s offentliga data ligger väl i linje med AI-kommissionens förslag och Almega välkomnar de uppgifter som kommissionen föreslår att SCB ska omhänderta.

Nya långtgående krav på datadelning tillkommer i dataförordningen som tillämpas från september i år. Företag måste då vara beredda att dela data som genereras vid användning av IoT-produkter (Internet of Things) och angränsande tjänster till andra företag. Samtidigt ska företagen upprätthålla en hög cybersäkerhet och skydda sina företagshemligheter. Datadelningsreglerna medför en osäkerhet för investeringar och begränsar avtalsfriheten.

ALMEGA

Fredrik Östbom
Näringspolitisk chef

Johannes Nathell
Näringspolitisk expert